

ad inferos, ut ex dictis patet¹. Sed pueri per baptismum liberantur a peccato originali, et ab inferno. Ergo similiter liberati sunt per descensum Christi ad inferos.

Sed contra est quod Apostolus dicit, Rom. 3, quod Deus proposuit Christum propitiatorum per fidem in sanguine ejus. Sed pueri qui cum solo peccato originali decesserant, nullo modo fuerant participes fidei Christi. Ergo non perceperunt fructum propitiationis Christi, ut per ipsum ab inferno liberarentur.

Respondeo dicendum quod (sicut supra dictum est²) descensus Christi ad inferos in illis solis effectum liberationis habuit, qui per fidem et charitatem passioni Christi conjungebantur, in cujus virtute descensus Christi ad inferos liberatorius erat. Pueri autem, qui cum originali peccato decesserant, nullo modo fuerant conjuncti passioni Christi per fidem et dilectionem. Neque enim fidem propriam habere potuerant, quia non habuerant usum liberi arbitrii; neque per fidem parentum, aut per aliquid fidei sacramentum fuerant a peccato originali mundati. Et ideo descensus Christi ad inferos, hujusmodi pueros non liberavit ab inferno. Et præterea Sancti Patres ab inferno sunt liberati, per hoc quod sunt ad gloriam divinæ visionis admissi, ad quam nullus potest pervenire nisi per gratiam, secundum illud Rom. 6: Gratia Dei vita æterna. Cum igitur pueri cum originali peccato decesserant gratiam non habuerint, non fuerunt ab inferno liberati.

Ad primum ergo dicendum, quod Sancti Patres, etsi adhuc tenerentur astricti reatu originalis peccati, in quantum respicit humanam naturam, tamen liberati erant per fidem Christi ab omni macula peccati; et ideo capaces erant illius liberationis, quam Christus attulit descendens ad inferos. Sed hoc de pueris dici non potest, ut ex supra dictis patet³.

Ad secundum dicendum, quod cum Apostolus dicit, quod gratia Dei in plures abundavit, ly plures non est accipiendum comparative, quasi plures numero sint salvati per gratiam Christi, quam damnati per peccatum Adæ; sed absolute, ac si diceret quod gratia unius Christi abundavit in multos, sicut et peccatum unius Adæ pervenit ad multos. Sed sicut peccatum Adæ ad eos tantum pervenit, qui per seminalem rationem carnaliter ab eo

¹ Art. 5 et 6 præc.

² Art. præc.

³ In corp. art.

descenderunt, ita gratia Christi ad illos tantum pervenit, qui spirituali regeneratione ejus membra sunt facti, quod non competit pueris decessentibus cum originali peccato.

Ad tertium dicendum, quod baptismus adhibetur hominibus in hac vita, in qua homo potest transmutari de culpa in gratiam; sed descensus Christi ad inferos exhibitus fuit animabus post hanc vitam, ubi non sunt capaces transmutationis prædictæ. Et ideo per baptismum pueri liberantur a peccato originali et ab inferno, non autem per descensum Christi ad inferos.

COMMENTARIUS.

1. Christus descendens in inferno pueros in limbo existentes non liberavit. — Responsio D. Thomæ est, Christum Dominum non liberasse eos pueros ab æterna pœna damni quam patiuntur. Ratio ejus est, quia Christus descendens ad inferos, in illis solis effectum liberationis habuit, qui per fidem et charitatem passioni Christi conjungebantur, et similiter illis solis contulit gloriam, qui gratiam habebant, cum gloria non comparetur nisi per gratiam. Sed dicit aliquis hoc esse quod inquiritur, scilicet, an Christus descendens ad inferos aliquibus contulerit charitatem et gratiam, quam ante non habebant. Videtur enim hoc fieri potuisse, saltem in iis parvulis qui non habebant voluntatem ita repugnantem divinæ dilectioni, sicut alii damnati, qui sunt in inferno. Ad hoc ergo respondet D. Thomas, in solutione ad 3, tempus a Deo deputatum, ut possit homo transmutari de culpa in gratiam, esse tempus hujus vitæ; post illam vero jam non esse tempus hujus transmutationis. Et hæc est ratio a priori assertionis tam hujus articuli quam præcedentis. Illa enim pœna ex divina lege est æterna, et ideo descendens Christus ad inferos illam non immutavit, neque hujusmodi damnatis sua merita applicuit. Quæ ratio alio etiam modo explicari potest ex solutione ad 1, scilicet, neminem pervenire ad Dei visionem nisi per fidem; at hi parvuli nunquam habuerunt fidem Christi, et ideo non fuerunt capaces ut per visionem beatam ab illo statu liberarentur. Ille autem status sicut non erat status viæ neque meriti, ita non erat status acquirendi fidem, per quam perveniretur ad spem.

2. Nemo salvatur, nisi prius in vita fidem et gratiam habuerit. — Ex qua doctrina obiter observa, neminem salvari qui non prius

ARTICULUS VIII.

Utrum Christus suo descensu liberaverit animas a purgatorio¹.

1. Ad octavum sic proceditur. Videtur quod Christus suo descensu ad inferos, liberaverit animas a purgatorio. Dicit enim Augustinus, in ep. ad Brod.²: Quia evidentiæ testimonia et infernum commemorant et dolores, nulla causa occurrit cur illo credatur venisse Sator, nisi ut ab eisdem doloribus salvos faceret. Sed utrum omnes quos in eis invenit, an quosdam quos illo beneficio dignos judicavit, adhuc requiro; fuisse tamen Christum apud inferos, et in eorum doloribus constitutis hoc beneficium præstitisse non dubito. Non autem præstitit beneficium liberationis damnatis, sicut supra dictum est³. Præter eos autem nulli sunt in doloribus pœnalibus constituti, nisi illi qui sunt in purgatorio. Ergo Christus animas de purgatorio liberavit.

2. Præterea, ipsa Christi præsentia non minorem effectum habuit quam sacramenta ipsius. Sed per sacramenta Christi liberantur animæ a purgatorio, et præcipue per Eucharistiæ sacramentum, ut infra dicitur⁴. Ergo multo magis per præsentiam Christi ad inferos descendentes sunt animæ a purgatorio liberatæ.

3. Præterea, Christus quoscunque curavit in hac vita, totaliter curavit, ut Aug. dicit, in lib. de Penitentia⁵; et Joan. 7, Dominus dicit: Totum hominem salvum feci in Sabbatho. Sed Christus eos qui in purgatorio erant, liberavit a reatu pœnæ damni, quo excluderentur a gloria. Ergo etiam liberavit eos a reatu pœnæ purgatorii.

Sed contra est quod Gregorius dicit, in 13 Moral.⁶: Dum conditor ac redemptor noster claustra inferni penetrans, electorum exinde animas eduxit, nos illo ire non patitur, unde jam alios descendendo liberavit. Patitur autem nos ire ad purgatorium; ergo descendens

¹ 3, d. 22, quæst. 2, art. 2, q. 4, et opus. 2, c. 242.

² Est ep. 99 in ord. epistolarum, non remote ante med., tom. 2.

³ Art. 6 hujus quæst.

⁴ Suppl., q. 74, art. 9.

⁵ In lib. de Vera et falsa Penit., c. 9, post med., tom. 4.

⁶ C. 15, circa fin.

in hac vita fidem et gratiam saltem habitualement habuerit. Quod utile est ad definiendam illam quæstionem de infantibus qui per martyrium salvantur, an justificentur ante instans mortis necne. Quod quæri etiam solet de infante baptizato, si contingat eum mori in eodem instanti in quo baptismus perficitur. Ex quibus etiam quæstionibus possent desumi argumenta contra discursum D. Thomæ in hoc articulo, si verum esset in eis casibus posse hos infantes immediate ad gloriam pertransire, etiamsi in hac vita nec fidem, nec gratiam essent consecuti. Responderi vero potest esse dissimilem rationem, quia illi in hac vita receperunt ordinaria media destinata ad salutem consequendam, nimirum baptismum aquæ vel sanguinis, et ita quodammodo dici possunt habuisse fidem, quia habuerunt baptismum, vel professionem fidei in actu exercito. Veritas tamen est, infantibus martyribus dari gratiam ante mortis instans, quando jam naturaliter amplius vivere non possunt. In illo autem casu de baptismo, existimo illum non esse baptismum essentialiter perfectum, defectu subjecti, ideoque nec conferre gratiam nec fidem ante mortis instans, nec postea. De qua re latius in materia de baptismo.

3. In solutione ad 2, recte exponit D. Thomas locum illum ad Rom. 5: Non sicut delictum, ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit. Dicit enim verbum illud, in plures, non esse sumendum comparative, sed positive, ut idem sit, in plures, quod in multos. Quæ expositio, licet videatur difficilis, quia Paulus comparisonem videtur facere, cum dicit multo magis, tamen est communis omnium, et omnino vera ac necessaria. Tum quia quoad effectum seu efficaciam plures homines condemnantur quam salventur (ut recte D. Thom. docet), et tam ex Scriptura quam ex re ipsa est satis notum; ejusque rei causam attingimus superiori tomo, disp. 4, sect. 4. Tum etiam quia quoad sufficientiam, omnes ex æquo ceciderunt in Adamo, et redempti sunt per Christum. Comparatio ergo Pauli hoc loco non fit in numero personarum, sed in majori dignitate personæ Christi, majorique virtute gratiæ ejus, quantum est ex parte illius. Quod evidentiùs patet ex textu græco; nam ubi nos legimus, multi et plures, Græcis est eadem vox, nempe πολλοι et πολλοὺς.

ad inferos, animas a purgatorio non liberavit.

Respondeo dicendum quod (sicut supra dictum est ¹) descensus Christi ad inferos, liberatorius fuit in virtute passionis ipsius. Passio autem ejus non habet temporalem virtutem et transitoriam, sed sempiternam, secundum illud Hebr. 10: *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Et sic patet quod non habuit tunc majorem efficaciam passio Christi, quam habeat nunc. Et ideo illi qui fuerunt tales quales nunc sunt qui in purgatorio detinentur, non fuerunt a purgatorio liberati per descensum Christi ad inferos. Si qui autem inventi sunt tales quales etiam nunc virtute passionis Christi a purgatorio liberantur, tales nihil prohibet per descensum Christi ad inferos a purgatorio esse liberatos.*

Ad primum ergo dicendum, quod ex illa auctoritate Augustini, non potest concludi quod omnes illi, qui in purgatorio erant, fuerint a purgatorio liberati, sed quod aliquibus eorum fuerit hoc beneficium collatum, illis, scilicet, qui jam sufficienter purgati erant, vel etiam qui dum adhuc viverent, meruerunt per fidem et devotionem ad mortem Christi, ut eo descendente liberarentur a temporali purgatorii poena.

Ad secundum dicendum, quod virtus Christi operatur in sacramentis per modum sanationis et expiationis cujusdam. Unde sacramentum Eucharistiae liberat hominem a purgatorio, in quantum est sacrificium quoddam satisfactorium pro peccato. Descensus autem Christi ad inferos non fuit satisfactorius, operabatur tamen in virtute passionis, quae fuit satisfactoria, ut supra habitum est ². Sed erat satisfactoria in generali, cujus virtutem oportebat applicari ad unumquemque per aliquid specialiter ad ipsum pertinens. Et ideo non oportet quod per descensum Christi ad inferos, omnes fuerint a purgatorio liberati.

Ad tertium dicendum, quod illi defectus a quibus Christus in hoc mundo simul homines liberabat, erant personales, proprie ad unumquemque pertinentes; sed exclusio a gloria Dei erat quidam defectus generalis pertinens ad totam humanam naturam. Et ideo nihil prohibet eos, qui erant in purgatorio, per Christum esse liberatos ab exclusione a gloria; non autem a reatu poenae purgatorii, qui pertinet ad proprium defectum. Sicut, e contrario,

¹ Art. 4, 5, 6 et 7 hujus quaest.

² Q. 49, art. 3 et aliis ejusdem quaest.

Sancti Patres ante Christi adventum liberati sunt a propriis defectibus, non autem a defectu communi, sicut supra dictum est ¹.

COMMENTARIUS.

1. Non est facilis Doctrina D. Thom. in hoc articulo; duas enim assertiones statuit. In prima negat Christum, descendendo ad inferos, liberasse omnes animas quae in purgatorio erant, redditque rationem, quia passio Christi non habuit tunc majorem efficaciam quam nunc habeat; quia ejus virtus non est transitoria, sed eadem semper; sicut ergo nunc non liberat omnes animas a purgatorio donec solvant, ita nec tunc. Deinde vero subjungit secundam assertionem in haec verba: *Si qui autem inventi sunt tales, quales etiam nunc virtute passionis Christi a purgatorio liberantur, nihil prohibet et per descensum Christi ad inferos a purgatorio esse liberatos.* Affirmat ergo Christum, descendendo ad inferos, aliquos a purgatorio liberasse. Quam assertionem non aliter probat; videtur tamen eam posuisse propter auctoritatem Augustini, quam in argumento primo refert, ut in ejus solutione clarius explicat. In hac vero doctrina primum difficilis est ratio D. Thomae in prima assertionem, quia simili ratione posset concludi, nostra sacramenta non magis justificare nunc ex opere operato quam sacramenta vetera, quia virtus passionis Christi semper est eadem: Quod si dicas, licet in se sit eadem, tamen aliter operari in uno tempore, et aliter in alio, eadem ratione concludam, licet in se sit eadem, plura tamen operari in uno tempore quam in alio, et interdum per unum medium, interdum per aliud. Sicut ergo nunc applicatur virtus passionis per suffragia Ecclesiae ad liberandas animas a purgatorio, ita potuit tunc applicari per descensum ad inferos, vel per impetrationem Christi, qui propter suae praesentiae dignationem potuit hoc merito postulare. Deinde est difficultas, quomodo cohaereat secunda assertio cum ratione ad probandam priorem assertionem adducta. Interrogo enim qui sunt illi qui liberati sunt: si dicatur (ex solutione ad 1) fuisse eos qui sufficienter purgati erant, hoc certe nihil est, quia si jam ipsi sufficienter solverant, non sunt per Christi descensum liberati a purgatorio. Nam eodem tempore educerentur, etiamsi Christus illuc non descendisset, quan-

¹ Q. 49, art. 5.

quam tunc non fuissent statim assumpti ad visionem beatam, sicut modo fuerunt; per hoc tamen non tam fuerunt liberati a purgatorio, quam a sinu Abrahæ et a poena, quam ibi reliqui Patres Sancti sustinebant. Si vero dicas (ex eadem solutione ad 1) liberatos fuisse eos qui, dum adhuc viverent, meruerunt per fidem et devotionem ad mortem Christi, ut eo descendente liberarentur a temporali purgatorii poena, quæro rursus an isti per illam fidem et devotionem revera meruerint in hac vita remissionem alicujus poenae, et illa tantum remissa fuerit in purgatorio; et si hoc dicatur, redit argumentum factum, quod illis nulla facta sit remissio propter descensum Christi, sed suis actibus et poenis sufficienter solverint. Vel præter omne meritum et satisfactionem ipsorum operantium aliqua poena gratis remissa est a Christo ad inferos descendente, propter priorem fidem et devotionem, tanquam propter dispositionem aliquam vel meritum de congruo. Et contra hoc procedit ratio articuli, quia nunc nullus liberatur gratis a purgatorio virtute passionis Christi, etiamsi æqualem vel majorem fidem et devotionem habuerit ad passionem, quæ illæ animæ habuerunt; ergo neque illæ gratis liberatæ sunt, quia virtus passionis semper est eadem. Quod si cæteris existentibus paribus ex parte animarum, aliqua tunc liberatæ sunt quæ nunc non liberantur, jam falsa est propositio quam D. Thom. in priori parte articuli posuit, scilicet: *Illi, qui fuerunt tales quales nunc sunt, qui in purgatorio detinentur, non fuerunt a purgatorio liberati per descensum Christi ad inferos.*

2. Per descensum Christi ad inferos num liberatæ a purgatorio sint animæ. — Respondeatur nihilominus D. Thom. doctrinam piam esse et probabilem. Voluit enim extrema vitare, ut neque omnes animas purgatorii affirmaret esse liberatas, neque de omnibus negaret. Fundamentum autem primæ assertionis ita videtur explicandum, quod passio Christi de se solum est quædam universalis causa, quæ, licet virtutem habeat sufficientem ad salvandum, tamen reipsa non salvat neque liberat a poenis, nisi per convenientiam media applicetur. Descensus autem ad inferos per se non erat medium quasi certa lege statutum ad applicandam Christi passionem et satisfactionem, et ideo per se et infallibiliter non liberavit Christus nisi eos quibus per fidem vivam et sufficientiam media erat Christi passio applicata ad perfectam remissionem

peccatorum, ut erant propria uniuscujusque personæ, quia jam per mortem Christi erat impedimentum naturæ ablatum. Unde tandem concluditur, nulla sufficienti ratione affirmari posse, Christum generaliter omnes animas purgatorii liberasse. Et contra hanc rationem sic explicatam non procedit obiectio. Nam virtus passionis secundum ordinariam legem applicari solet per sacramenta, et ita hæc sunt media per se statuta ad hunc effectum, ideoque potest aliter applicari per quædam sacramenta, et aliter per alia; descensus autem ad inferos non fuit medium institutum ad applicanda merita et satisfactionem passionis Christi. Et ideo, quamvis fateamur potuisse Christum sua voluntate vel impetratione applicare illis sua merita, et pro illis solvere, nullum tamen est fundamentum ad asserendum ita esse factum. Et hinc responderi potest ad secundam difficultatem, quomodo hæc ratio non repugnet secundæ assertioni. Nam illa solum probat non esse id asserendum generaliter de omnibus, quia ad hoc oporteret esse aliquam certam legem; tamen, si in aliquibus inventa fuit aliqua specialis ratio seu congruitas, pie ac probabiliter credi potest beneficium hoc illis esse concessum. Hæc autem specialis ratio, et congruitas videtur fuisse sufficiens in iis qui singularem aliquam perfectionem fidei ac devotionis erga Christum, vel passionem aut gloriam ejus habuerunt. Neque obstat quod aliqua animæ, quæ nunc habent tantam fidem et devotionem, non statim a purgatorio liberentur. Quia non dicimus satis esse ipsam fidem vel devotionem, nisi simul intercedat aliqua alia causa vel occasio ob quam congruum sit, hoc beneficium liberationis alicui concedi. Unde illa comparatio, quam D. Thomas fecit inter eos qui nunc sunt, et qui tunc erant in purgatorio, cum hac proportionem intelligenda videtur, quod, sicut nunc aliqua animæ liberantur a purgatorio per passionem Christi, non ex lege justitiæ, sed ex Dei benignitate propter aliquam congruentiam fundatam aliquo modo in fide et merito illarum, ita ex simili benignitate liberatæ sint aliqua alia, in quibus similis fides et meritum inventum est, quando Christus ad inferos descendit. Et hæc dicta sint ad explicandam mentem D. Thomae. De re vero ipsa nonnihil postea addemus.